

Подолання труднощів звуківимови навчальний посібник

**ДАНІЛАВІЧЮТЕ ЕЛЯНА
МАРТИНЮК ЗОРЯНА**

**ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ
МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ**

Київ - 2025

УДК: 81'342.2/.6-022.334(075)

Друкується за рішенням вченої ради Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України
(протокол № 8 від 26.06.2025 р.)

Рецензенти:

Хомик Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (м. Київ);

Бондар Людмила – вчитель-логопед КЗ «Лисогірська спеціальна школа» Первомайського району Миколаївської обласної ради.

Данілавічюте Еляна, Мартинюк Зоряна

Подолання труднощів звуковимови: навчальний посібник. – Київ, 2025. – 130с.

Навчальний посібник створено на основі психолінгвосинергетичного підходу до подолання труднощів звуковимови, що дає змогу диференційовано, з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини та нейропсихолінгвістичних механізмів їхнього виникнення підійти до вибору стратегії підтримки дитини в освітньому середовищі. Посібник призначений для розвитку навичок правильної звуковимови з опорою на різну послідовність включення аналізаторних систем (слухової, мовленнєворухової, зорової та ін.), а також їхньої інтегративної діяльності у процесі виконання завдань з огляду на природу виникнення дефіциту функції мовлення. У посібнику представлено алгоритм навчання, що передбачає широкий спектр завдань, які сприяють поступовому удосконаленню акустико-артикуляційної компетентності дитини на практичному та теоретичному рівнях системного опанування лінгвістичних знань, дають змогу враховувати рівень її розвитку та специфічні потреби. Співпраця дитини з головним персонажем, що передбачена змістом завдань, забезпечує високу мотивацію. Багатоваріативність використання посібника передбачає не лише опанування нових навичок, а і сприяє розвитку впевненості у собі, відкриває шлях до успішної комунікації та соціальної інтеграції. Посібник містить додатки, які дають змогу вчителям-логопедам, педагогам, вихователям, батькам продовжувати долати будь-які труднощі звуковимови молодших школярів або дошкільників.

ISBN 978-617-8531-52-2

© Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025
© Данілавічюте Е., Мартинюк З., 2025

Я – монстрик веселий, пухнастий і білий,
 А коротко – просто Білмон.
 Я тут, щоб підтримати настрій грайливий,
 Твій успіх – для мене закон!

Я хочу ласкаво тебе запросити
 У мандри Країною Знань:
 Ми будемо **слухати і говорити**,
 І зробимо безліч завдань!

Ти знаєш, я маю маленьку проблему:
 Уважним я бути не звик,
 Тому і вирішую часто дилему –
 «Який звук зі слова утік?»

А в тебе є трудність, яку ти долаєш?
 Можливо, також маєш звук,
 Який ти щоразу даремно шукаєш? –
 Ще той він «пронирливий жук»!

Еляна Данілавічюте

Познайомся
зі звуком...**5**

Дізнайся про
«голосний» та
«приголосний»
звуки.....**8**

ЗМІСТ

Розпізнай звук
і склад.....**11**

Дізнайся
більше про
секрети
вимови
звуків...**26**

Познайомся з
наголосом... **37**

Дізнайся, як
пом'якшуються
звуки..... **46**

ЗМІСТ

Познайомся з
апострофом... **65**

Дізнайся
про
«глухість» і
«дзвінкість»
звуків... **72**

Додатки... **109**

Познайомся зі звуком

1. Уважно роздивися малюнки:

2. Послухай, як правильно звучать назви малюнків.

Для цього скористайся допомогою дорослого:

А можеш виконати такі кроки разом з Білмоном:

1. Відкрий камеру на телефоні.

2. Наведи камеру на QR-код.

3. Дочекайся, поки пристрій розпізнає код і з'явиться сповіщення або посилання.

4. Натисни на сповіщення або посилання.

3. Допоможи Білмону дати відповіді на запитання:

Хто сидить на гілці?

Хто має гарний хвіст?

Хто тримає пір'їну?

Хто співає пісню?

Хто стоїть біля води?

Хто стоїть на кризі?

Як можна назвати усіх, хто зображений
на малюнках одним словом?

Про якого птаха не було запитання?

Як вважаєш, чим назва цього птаха відрізняється
від усіх інших?

**4. Скористайся дзеркалом як Білмон, і
надай губам та язику такого самого
положення:**

Дізнайся про «голосний» та «приголосний» звуки

5. Визнач положення губ або язика, яке потрібно обрати для того, щоб правильно почати вимову назв малюнків:

Скільки назв малюнків починаються з такого або такого положення губ?

(губи «цілуються»)

(верхні зуби на нижній губі)

6. Визнач перший звук, з якого починається більшість назв малюнків. Скористайся допомогою, щоб перевірити себе:

7. Вимови окремо звук, з якого починалися назви більшості малюнків вище.

Порівняй свою вимову з вимовою у запису. Спробуй заспівати його.

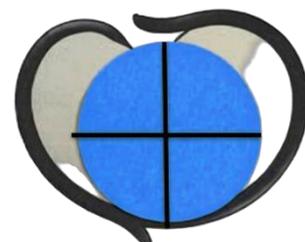
Як називається звук, який можна заспівати: **ГОЛОСНИЙ**/приголосний?

Як називається звук, який не можна заспівати: **ГОЛОСНИЙ**/приголосний?

Допоможи Білмону обрати правильний варіант звука, з якого починаються назви більшості малюнків-птахів:

ГОЛОСНИЙ

приголосний

Цей звук можна позначити так: **[п]**

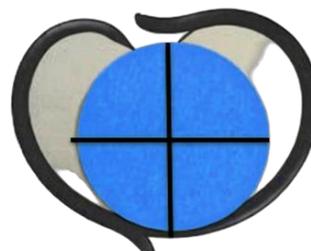
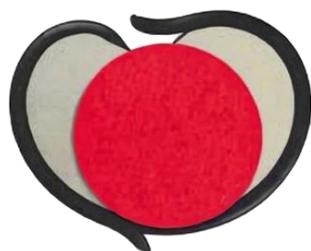
[...] – квадратні дужки підказують, що в них знаходиться звук, який ми чуємо, навіть, якщо заплющуємо очі й мовчимо, а хтось називає його.

Подивися і назви звуки, які чує Білмон.
Якщо потрібна допомога, звернися до дорослого:

Визнач, до якої позначки які звуки можна віднести:

Поясни свій вибір, назви звуки і порахуй, скільки разів прозвучав **ГОЛОСНИЙ** звук, а скільки – **ПРИГОЛОСНИЙ**.

Розпізнай звук і склад

8. Білмон підготував для тебе загадки, спробуй розгадати їх. Для цього запам'ятай, якому звукові яка позначка найбільше підходить.

Вимовляй кожен звук, дивися в дзеркало і перевіряй зображення на позначці:

[а]

[о]

[п]

[и]

[е]

[у]

А тепер подивися на позначки і назви звуки та склади. Добери до них склади у квадратних дужках:

[пу]

[пи]

[па]

[пе]

[по]

9. Уважно роздивися малюнки:

Назви малюнки і допоможи Білмону дібрати склад, з якого починаються їхні назви.

[пу]
[пе]
[по]

[па]
[пи]
[оп]

Який склад відрізняється від інших?
Чим він особливий? Повтори його три рази
й виріши, до якого малюнка він підходить:

Визнач назву малюнка, на якому Білмон

- *сидить на піску,*
- *спить,*
- *опинився під дощем,*
- *п'є чай,*

- *відпочиває.*

Якщо потрібна допомога, звернися до дорослого.

Уважно роздивися малюнки:

Послухай, як правильно звучать назви малюнків. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Назви малюнки самостійно і визнач, до яких малюнків на попередній сторінці кожен з них підходить. Чому?

Подивися на малюнки ще раз і доповни ряди, як у прикладі:

[п*и*][п*и*][п*и*]

[п*у*][п*у*][п*у*]

?

[п*е*][п*е*][п*е*]

?

[п*а*][п*а*][п*а*]

?

[п*о*][п*о*][п*о*]

? ?

10. Назви малюнки. Чи правильно Білмон дібрав склади, з яких починаються їхні назви?

Якщо потрібна допомога, звернися до дорослого:

Яких помилок припустився Білмон?

11. Перейди за посиланням, щоб послухати звуки і склади разом з Білмоном та виконати завдання нижче.

Послухай і плесни в долоні, коли почуєш

звук **[п]** серед ряду інших звуків.

Послухай і плесни в долоні, коли почуєш заданий склад зі звуком **[п]** серед інших складів.

Послухай і плесни в долоні, коли почуєш назви предметів зі звуком **[п]**.

12. Уважно роздивися малюнки:

Послухай, як правильно звучать назви малюнків. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Вимови назви малюнків самостійно: скористайся дзеркалом і визнач

на початку

чи

у кінці

назви

звучить заданий звук.

Допоможи Білмону знайти **два малюнки**, назви яких закінчуються на одне зі сполучень звуків:

[ен]

[он]

[ин]

[ан]

[ун]

Послухай вірш-підказку і роздивися малюнки ще раз. Назви, які з них підходять, щоб доповнити його? Визнач, чи правильно тобою обрано малюнки:

Білмон обрав свої малюнки для доповнення вірша. Роздивися і з'ясуй, чи правильний вибір він здійснив? Для цього підстав у віршик обрані ним назви малюнків:

Чи можна назвати віршиком те, що в Білмона вийшло? Чому?

А ось надрукований віршик. Можеш спробувати прочитати його або звернися за допомогою до дорослого:

Мчить до лісу чорний   ? –
Я знайду малину.
Не лякає більше   ? –
Матиму «вакцину».

Еляна Данілавічюте

Чи можеш повторити цей вірш напам'ять?

Роздивися малюнки. Який між ними зв'язок?

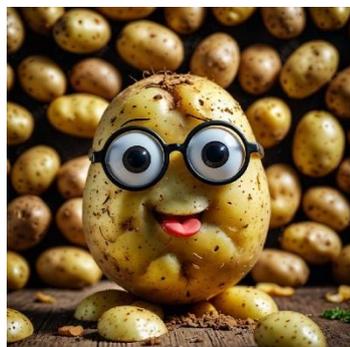

Хто, на твою думку, мчав у чорному джипі?
Куди? Навіщо? Чому грип більше не
лякає? Що у вірші названо вакциною?

13. Уважно роздивися малюнки:

Як ці малюнки поєднані між собою?

Послухай, як правильно звучать назви малюнків. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Вимови назви малюнків самостійно: скористайся дзеркалом і досліди, де знаходиться звук [п]:

на початку

у кінці

у середині

назви.

Допоможи Білмону визначити, про які предмети на малюнках ідеться. Для цього **подивися** на малюнки вище, **назви їх**, **послухай себе**, **визнач**, у яких назвах звучить задане сполучення звуків.

У назвах цих двох предметів є сполучення таких звуків:

[па]

У назвах цих двох предметів є сполучення таких звуків:

[пу]

У назвах цих двох предметів є сполучення таких звуків:

[по]

У назві цього предмета є сполучення таких звуків:

[пe]

Які два предмети на малюнках залишилися без уваги? Визнач, що з них знадобиться для приготування цієї страви:

?

Яку страву хоче приготувати Білмон?

?

14. Допоможи Білмону розкласти усі малюнки в конверти. Для цього **подивися** на малюнки, **назви їх**, **послухай себе**, **визнач** місце звука [п] у назві кожного малюнка.

Порахуй малюнки, які можна покласти до кожного з конвертів. Яких малюнків найбільше?

Послухай і визнач оплеском, у яких назвах малюнків звук [п]

на початку

[п] _____

у кінці

_____ [п]

у середині

_____ [п] _____

Для цього скористайся допомогою дорослого:

Дізнайся більше про секрети правильної вимови звуків

15. Уважно роздивися вже знайомий тобі малюнок і назви його:

Скористайся дзеркалом, щоб дослідити, як виглядає вимова кожного зі звуків у назві цього малюнка.

Допоможи Білмону дібрати правильну схему для назви малюнка:

Роздивися малюнки і визнач, які з них позначено іншими двома схемами:

Скільки звуків містить кожна назва малюнка?

Скільки **голосних** і **приголосних** звуків у кожній назві малюнка?

Кожна назва малюнка – це **СЛОВО**: коли ми називаємо малюнок, ми називаємо **СЛОВО**.

Скільки у слові **голосних** звуків, стільки й частин. Ці частини – **СКЛАДИ**.

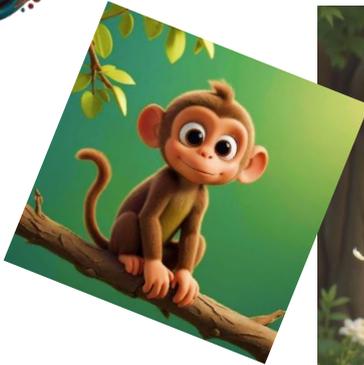
Подивися на схеми слів ще раз, назви голосні звуки і порахуй їх. Скільки **складів** у кожному слові?

Щоб визначити **кількість складів** у слові, можна плескати в долоні, коли називаєш слово.

Потренуйся разом з Білмоном. Поплескай у долоні, коли вимовляєш ті самі слова:

Роздивися знайомі тобі позначки для **приголосних** звуків, повтори необхідні рухи за Білмоном і згадай, чим вони відрізняються один від одного:

А тепер подивися на Білмона. Що він робить? Чи вдається йому це гарно зробити? Який язик у Білмона?

Уважно роздивися малюнки. Що з предметів на малюнках може знадобитися, щоб допомогти Білмону навести лад?

Перейди за посиланням, щоб послухати назви малюнків разом з Білмоном і перевірити, чи правильно обрано ті, що допоможуть навести лад.

Допоможи Білмону зрозуміти, чому малюнки розкладено в різні коробки. Для цього вимови слова і уважно послухай їхнє звучання.

Якщо потрібна допомога, звернися до дорослого.

Вимови назви малюнків з жовтої коробки ще раз. Скористайся дзеркалом, аби дослідити, з яких рухів починається вимова цих слів. Чи правильно Білмон дібрав позначки?

Визнач перший звук у словах і досліди за допомогою дзеркала **вгору** чи **вниз** рухається **кінчик** язика.

вгору

вниз

Якщо потрібна допомога, звернися до дорослого.

Звуки можуть вимовлятися не лише за допомогою кінчика язика. У їхній вимові можуть брати участь і **корінь**, і **спинка**. Тоді їх можна позначити так:

корінь

спинка

Допоможи Білмону розставити у правильному порядку схеми, що позначають звуки, які входять до складу слова

Намагайся називати слово, окремо вимовляй звуки і дивися у дзеркало.

Перейди за посиланням, щоб дізнатися, як правильно виокремити звуки зі слова, якщо потрібно:

Поєднай позначки звуків з цифрами у тій послідовності, у якій вони звучать у слові:

1 2 3 4 5 6 7

Повтори напам'ять звук за звуком у слові.

Назви всі **приголосні**, **голосні** звуки.

Яких звуків більше?

Які звуки звучать більше, ніж один раз?

Визнач, у якій частині слова знаходиться звук [п].

Скільки складів у цьому слові?

Перейди за посиланням, щоб послухати слова і дібрати до них схеми нижче:

Добери слова, що звучать, а також малюнки до цих схем:

Назви слово, у якому лише один склад.

Назви слово, у якому два склади.

Назви слово, у якому три склади.

Визнач місце звука [п] у кожному слові.

Послідовно назви звук за звуком у кожному слові напам'ять. Називаючи кожен звук, клади перед собою олівець або інший предмет. **Наприклад:**

Після того, як напам'ять назвеш звуки у кожному слові і покладеш олівці, порахуй їх і порівняй зі схемами до назв цих малюнків:

Якщо є помилки, виправ їх або звернися за

допомогою до дорослого.

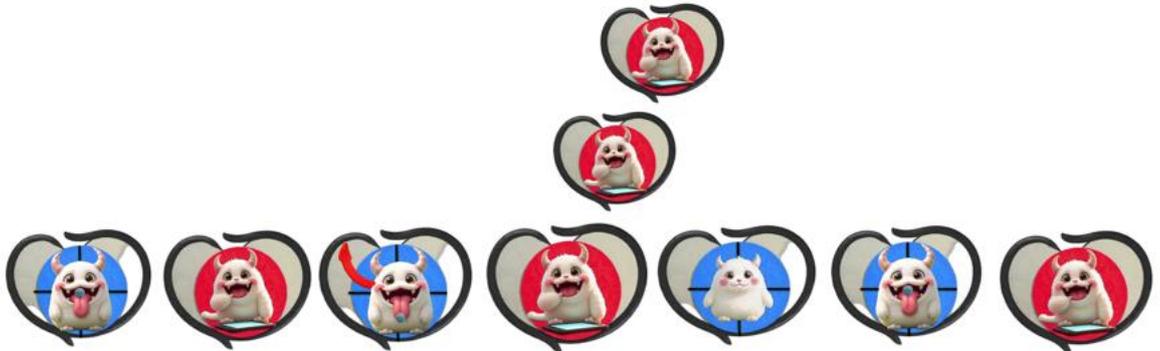
Познайомся з наголосом

16. Згадайся, яка улюблена їжа Білмона:

Подивися на схему, на якій позначено улюблену їжу Білмона. Назви її ще раз. Чим відрізняється ця схема від попередніх?

Перейди за посиланням, щоб послухати як звучить слово, що позначене схемою:

Який звук у слові звучить найдовше?

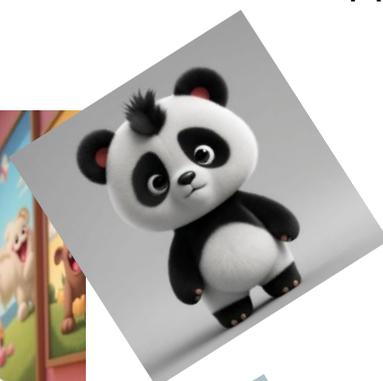
Покажи його місце на схемі.
До якого складу входить цей звук?

Виразніша (голосніша) вимова **складу** в слові – це **НАГОЛОС**. Такий склад є у кожному слові і називається **наголошеним**.

Допоможи Білмону визначити **наголошений склад** у кожному слові. Для цього подивися на малюнки, назви їх, плескай у долоні, виділяй голосом і сильнішим оплеском наголошений склад:

Перейди за посиланням, щоб послухати

як звучать слова на малюнках.
Порівняй з власною вимовою:

Добери правильну схему до кожного малюнка. Назви його, правильно став **наголос** та плескай. Більші долоні – це **наголошений склад** (гучніший оплеск), менші долоні – це **ненаголошений склад**:

Скільки слів, у яких найбільша кількість складів? Добери правильну відповідь:

- 3
- 2
- 1

Скільки слів, у яких найменша кількість складів?

- 2
- 1
- 4

Визнач місце звука [п] в кожному слові. Серед малюнків є такий, назва якого містить найбільшу кількість звуків. Вгадай, яке це слово:

Скільки складів у слові? Який склад наголошений?

Назви кожен звук у слові з опорою на схему. Скільки звуків у цьому слові?

Заплющи очі й назви послідовно всі звуки слова напам'ять. Можеш знову класти предмет, коли вимовляєш кожен звук:

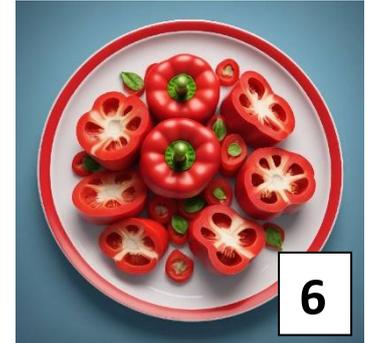

Назви лише **голосні** звуки .
 Назви лише **приголосні** звуки .
 Яких звуків більше?

- ГОЛОСНИХ**
- ПРИГОЛОСНИХ**

17. Уважно роздивися малюнки:

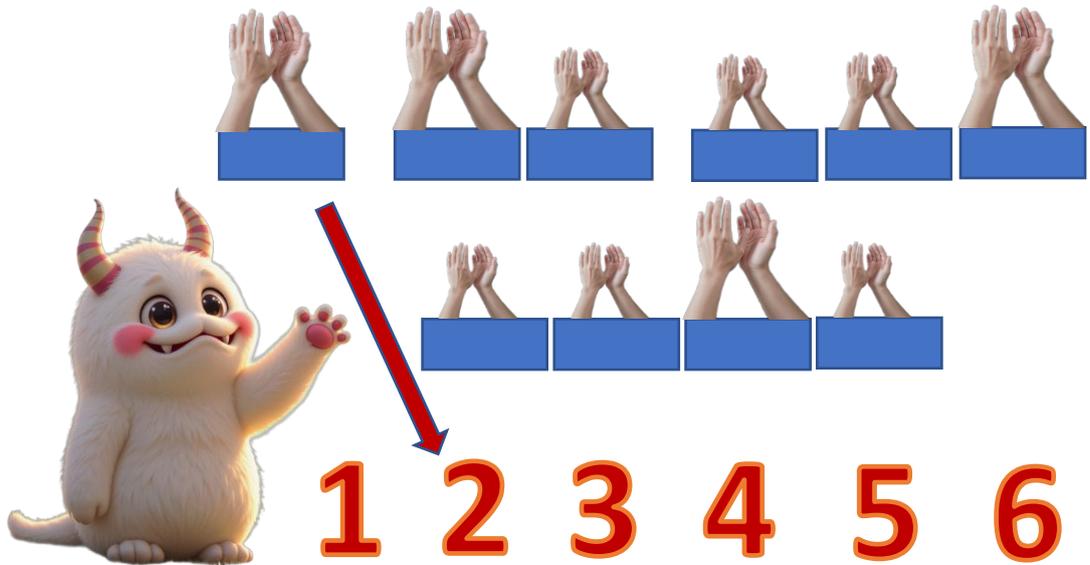

Перейди за посиланням, щоб послухати назви малюнків та як за допомогою оплесків вони звучать. Допоможи Білмону дібрати схеми, а потім малюнки (вони позначені цифрами) до них:

Можна поєднати схеми і цифри, що на

малюнках, як у прикладі:

Тепер подивися на кожен малюнок, назви кількість складів у слові і визнач місце звука [п].

Самостійно вимовляй слова, перевіряй, чи правильно звучить звук [п].
Позначаючи правильну вимову, вказуй на +, неправильну – вказуй на -.

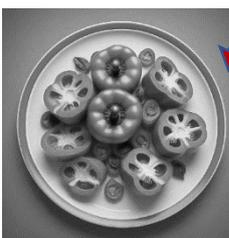
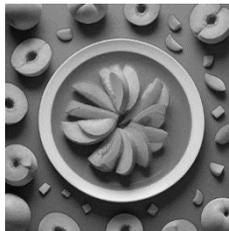
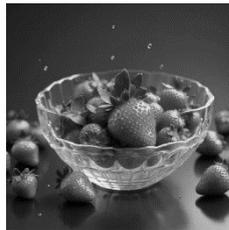
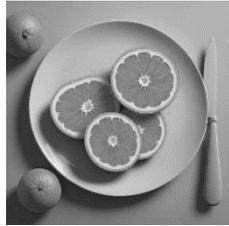

Можеш разом з дорослим записати свою вимову на диктофон, а потім послухати,

аби визначити правильність
звучання.

Подивися на малюнки ще раз. Допоможи
Білмону визначити колір предметів на них.
Не підглядай! Добери правильний колір
для кожного малюнка:

Дай відповідь на запитання: «Якого

кольору предмет?» Відповідь,
наприклад: «Червоний перець».

Якщо потрібна допомога, перейди за
посиланням, щоб послухати приклад або
перевірити себе:

18. Уважно роздивися малюнки один за
одним і спробуй розповісти про те, що
ти бачиш на кожному з них:

Чи пов'язані малюнки між собою?

Чи можна за ними розповісти оповідання?

Перейди за посиланням, щоб послухати оповідання про Білмона і перевірити себе:

Дай відповіді на запитання, слідкуй за правильною вимовою звука [п]:

Що приготував Білмон?

Які овочі йому знадобилися?

Кого пригостив Білмон?

Що знайшов Білмон, коли проводив свого друга Чормона, і попрощався з ним?

Звідки подарунок, який чекав на Білмона біля його дверей?

Розкажи оповідання самостійно.

Дізнайся, як пом'якшуються звуки

19. Подивися на малюнки і назви предмети на них. Згадай, який подарунок Білмон отримав від свого друга.

Яке морозиво Білмон міг, а яке не міг приготувати? Чому?

Яке морозиво подобається тобі?
Чи хотілося би тобі спробувати на смак
яке-небудь з неіснуючих видів морозива?

Намалюй його, покажи малюнок тому, кому вважаєш за потрібне. Запропонуй намалювати своє морозиво.

Перейди за посиланням, аби послухати назви видів морозива на малюнках вище і перевірити себе:

Подивися на малюнки вище ще раз і вгадай, яке морозиво обожнює Чормон. Для цього визнач, у назві якого відсутній звук [п].

Назви ім'я друга Білмона ще раз, послухай і визнач, чому саме таке

морозиво є його улюбленим.

Якщо потрібна допомога, звернися до дорослого.

Подивися на мишок на малюнках. Одна одній щось приємне повідомляє. Як це звучить «мишиною» мовою?

[ні] [ні] [ні]

[ні] [ні] [ні]

Якщо потрібно, перейди за посиланням, аби послухати їхню розмову, і повтори.

Щоб дізнатися про улюблену страву

мишок, подивися на малюнки із зображенням морозива і визнач, у назві якого є склад **[пі]**.

Допоможи Білмону розібратися, чим відрізняється вимова двох складів. Для цього вимовляй кожен склад і слідкуй за **положенням язика** у роті.

Яка частина язика підіймається **догори** під час вимови складу **[пі]** ?

Здійсни правильний вибір:

кінчик

спинка

корінь

Перейди за посиланням, аби послухати і перевірити, чи правильний твій вибір. За допомогою оплесків визнач склад **[пі]** серед ряду інших складів:

Якщо за звуком [п] стоїть звук [і], то спинка язика підіймається вгору під час вимови. Тоді звук [п] стає **пом'якшеним**, його можна позначити пір'їнкою:

Якщо за звуком [п] стоїть звук [и], то спинка язика не підіймається вгору під час вимови. Тоді звук [п] **твердий**, його можна позначити перлинкою:

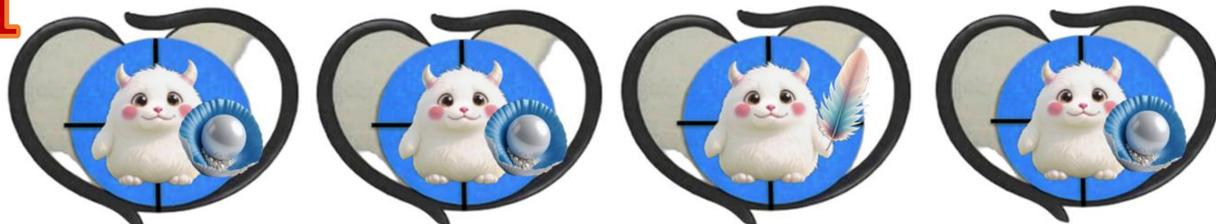
Подивися на Білмона і назви кожен склад, що в його лапках:

А тепер допоможи Білмону правильно назвати окремо звук за звуком, дивися на позначки і слідкуй за язиком:

1

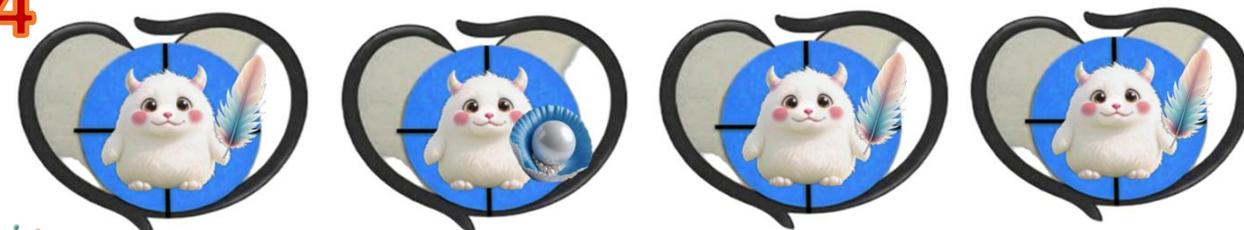
2

3

4

Який **[п]** переміг: чи ? Порахуй кількість позначок і визнач, яких більше.

Уважно подивися на кожен ряд з позначками звука [п], запам'ятай їхню послідовність, заплющи очі й назви звук за звуком. Слідкуй за правильністю вимови. Розплющуй очі, дивися на той самий ряд і перевіряй, чи правильно він був названий. А, може, спробуєш назвати відразу декілька рядів із заплющеними очима?

Перейди за посиланням, аби послухати як Білмон називає ряди звуків, і виправити помилки, якщо вони є. Для цього дивися на позначку кожного звука в ряду, слухай і порівнюй те, що бачиш і чуєш:

20. Уважно роздивися малюнки і назви їх:

Перейди за посиланням, аби
послухати їхні назви і перевірити себе:

Визнач, чи правильно Білмон дібрав
малюнки до позначок першого складу
їхніх назв. Виправ помилки, якщо вони є:

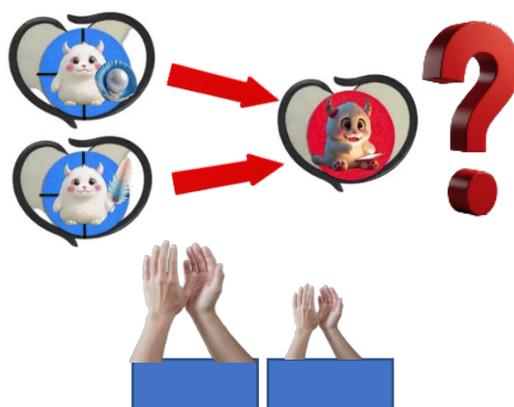
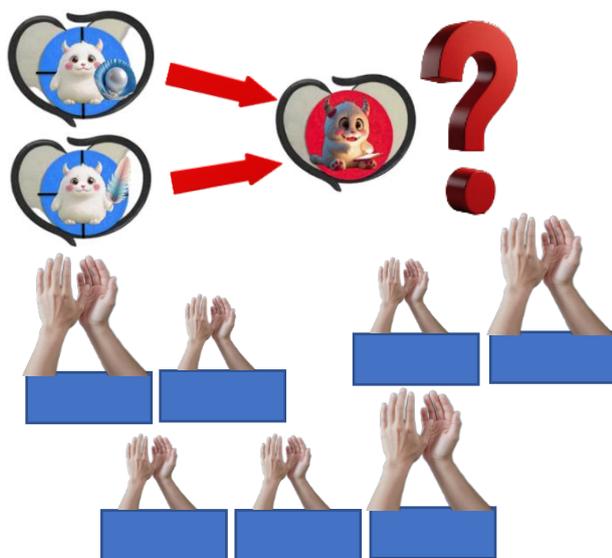
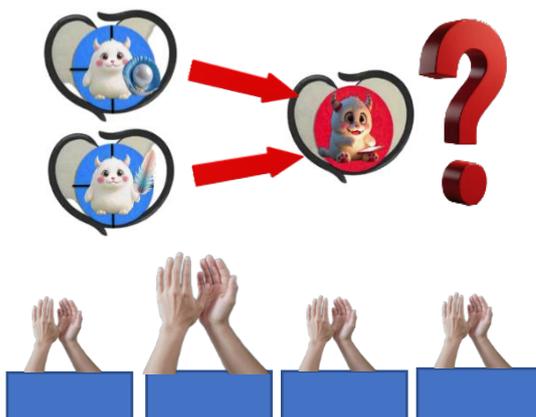

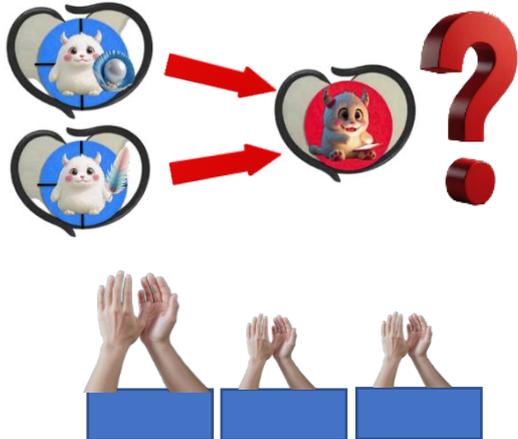
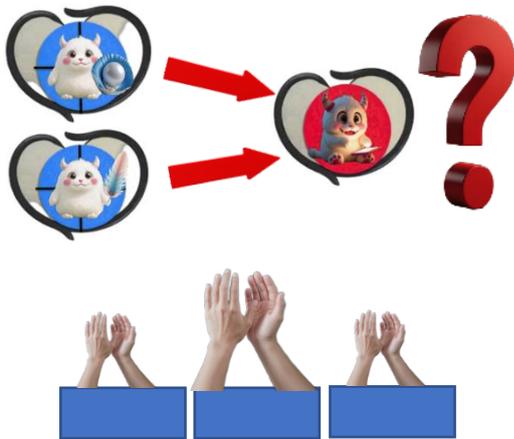
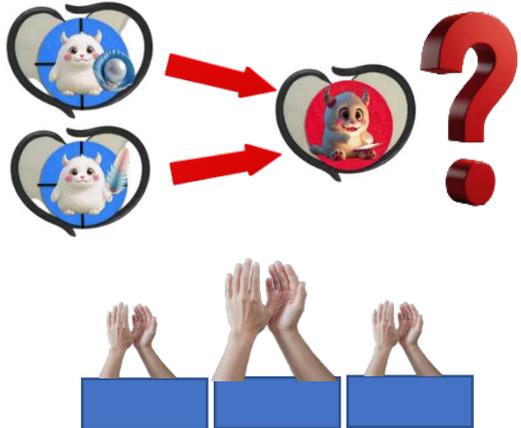
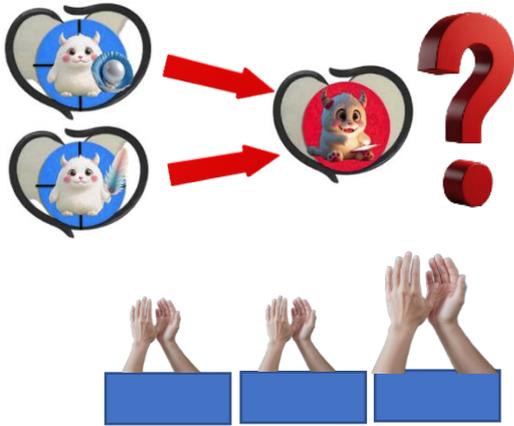
З яким складом слів більше? Порахуй їх і визнач, який склад переміг:

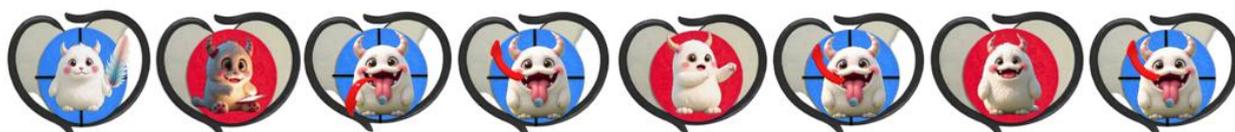
Подивися на Білмона. Що він робить? Визнач, який з малюнків вище можна дібрати до кожної ситуації. Плескай у долоні, коли вимовляєш слово з опорою на схему-підказку. Обирай правильний склад на початку слова:

Якщо вгадаєш «зашифроване» слово, то дізнаєшся, який предмет в лапах у Чормона, і в яку гру друзі збираються грати. Для цього ще раз уважно роздивися малюнки вище.

Здогадайся, як звати червоного монстрика?

Заплющи очі і назви послідовно всі звуки слова напам'ять. Можеш знову класти предмет, коли вимовляєш кожен звук:

Назви лише **голосні** звуки .

Назви лише **приголосні** звуки .

Яких звуків більше?

- **ГОЛОСНИХ**
- **ПРИГОЛОСНИХ**

Скільки **пом'якшених приголосних** у слові?

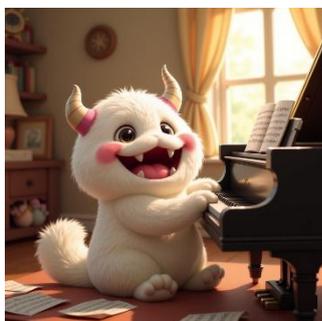
Скільки **твердих приголосних** у слові?

З'ясуй, хто правильно визначив кількість складів і наголос для «розшифрованого» слова:

З'ясуй, що Білмон робить на кожному з малюнків:

На якому інструменті Білмон грає?
Згадай, коли листя падає з дерев. Яка це

пора року? Який місяць?

На чому Білмон їде?

Яка з твоїх відповідей – це слово, що

містить такий звук: = [n']?

Де його місце?

_____ [n'] _____

_____ [n'] _____

З'ясуй кількість складів у кожному слові й
добери слово до цієї схеми:

21. Уважно роздивися малюнки:

Перейди за посиланням, аби

послухати їхні назви і перевірити себе:

Допоможи Білмону скласти пари малюнків.
Для цього до кожного малюнка ліворуч
добери один з малюнків праворуч:

Перейди за посиланням, послухай речення і перевір себе. Дивися на малюнки, слухай речення і виправляй помилки, яких припустилися друзі Білмона. Називай правильний варіант, слідкуй за власною вимовою:

«Шина з шипами потрібна для безпечного плавання корабля у морі».
 «Поні потрібна підкова, щоб було зручно танцювати разом з півниками».
 «Опилки можна завантажити в машину і вивезти з подвір'я».

«Капітану потрібний стілець для відпочинку».

«Півень вирішив, що з цих опилок можна змайструвати п'ятнадцять сопілок».

«Для гарної гри на фортепіано поні потрібна золота підкова на копитці».

А тепер уважно послухай/прочитай і відгадай, про що йдеться у загадках, які підготував Білмон:

**1. Я – підлога корабля,
що завжди пливе здаля.
Що це?**

**2. Він є справжнім «рушієм»,
бо керує кораблем.
Хто це?**

**В мандрах я і всі ці люди:
кожен – у своїй каюті.
Хто ми?**

**3. Від зубастої пили
ми тікали як могли.
Що це?**

**4. Я – величний інструмент,
Вас розраджу у момент.
Що це?**

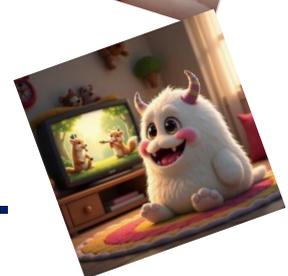
**5. Є ми в лося і коня,
має нас товста свиня.
Що це?**

**6. Ми для захисту копит
тих, хто ходить як біжить.
Що це?**

**7. Ніби кінь, але малий,
діти кажуть: «Ти – крутий».
Хто це?**

**8. Ранок, вечір... – я не знаю:
настрій є, і я співаю.
Хто це?**

**10. Грає хтось – мій голосок
ніжно ллється, мов струмок.
Що це?**

Яка загадка тобі сподобалася? Вивчи її і загадай кому-небудь.

Допоможи Білмону відгадати, куди яке слово-відгадка підходить, його можна позначати такою цифрою, якою позначена загадка. Слідкуй за власною вимовою:

[п]	[п']	[п]	[п']

А тепер, не підглядаючи, згадай всі слова-відгадки. Їх 10. Коли називатимеш слово, клади олівець. Скільки слів вдалося згадати?

Познайомся з апострофом

**22.Перейди за посиланням,
послухай/прочитай текст:**

Одного разу Білмону приснився сон: він катається на велосипеді з одним колесом. Йому дуже захотілося придбати такий.

Він перевірів свій гаманець. Там було лише п'ять копійок: за такі гроші велосипед не купиш.

Білмон пішов до свого дідуся: хотів порадитися, адже дідусь колись працював у цирку, де були такі велосипеди. Дідусь повідомив, що цей велосипед – уніцикл, і він багато коштує. Він запропонував Білмону самостійно змайструвати його.

Дідусь запросив Білмона до своєї майстерні й показав як можна зробити велосипед своїми руками. Білмон розпочав справу. Спочатку він помилився і впав. Але потім він виправив свої помилки, і в нього все вийшло правильно.

Коли Білмон навчився керувати своїм уніциклом, він узяв участь у

змаганнях і став переможцем. Дідусь дуже пишався своїм онуком. Він подарував йому цукерки й попросив змайструвати уніцикл для нього.

Еляна Данілавічюте

Подивися на малюнки до тексту і розташуй їх у правильній послідовності за допомогою цифр і стрілок:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Послухай текст ще раз, плесни в долоні, поклади олівці або інші предмети, коли почуєш звук [п]. Скільки разів він прозвучав:

29, 33, 17?

Чи вдалося тобі визначити правильний порядок малюнків?

Перейди за посиланням, послухай/прочитай і визнач, яка назва найбільше підходить до змісту тексту:

- 1) Білмон і його дідусь.
- 2) Мрії здійснюються.
- 3) Переможець.
- 4) Щасливий сон.

Поясни, чому саме така назва найбільше підходить, на твою думку?

Поділися своєю думкою з дорослими і

послухай їхні аргументи.

Зроби переказ тексту з опорою на малюнки. Слідкуй за вимовою:

А зможеш переказати текст без опори на малюнки? Не підглядай!

Назви той предмет, що тримає Білмон, уважно послухай, у якому слові є «пауза» після звука [п] і він звучить окремо від інших звуків:

Якщо потрібна допомога, звернися до дорослого.

Таке роздільне звучання позначають спеціальним знаком – **апострофом**. Він виглядає як кома, але «вміє літати» –

розташовується угорі:

69

Вимови ще раз два слова, що позначають цей предмет, і уважно послухай як вони звучать:

Яка з позначок до якого слова підходить?

Перейди за посиланням, послухай речення і добери до них малюнки, що розташовані нижче:

Уважно послухай речення ще раз і плесни в долоні, коли почуєш слова з таким звуком:

Згадай і назви ці слова самостійно. Скільки їх вийшло? Слідкуй за вимовою!

Уважно подивися на ряди позначок звуків у словах і малюнки. Визнач, який ряд котре з названих вище слів позначає. Для цього послідовно вимовляй кожен звук.

Користуйся дзеркалом, аби перевірити

власну вимову.

Допоможи Білмону дібрати схему до кожного зі слів. Для цього називай слово і плескай в долоні:

Чим відрізняються схеми двох слів, що складаються з однакової кількості складів? Яка схема зайва? Придумай слово до цієї схеми.

Дізнайся про «глухість» і «дзвінкість» звуків

23. Уважно роздивися малюнки:

Перейди за посиланням і послухай, як правильно звучать назви малюнків. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Скористайся дзеркалом і визнач, з якого положення губ або язика починається вимова назв малюнків. Для цього вимови їх. Яке із зображень Білмона передає це положення?

Подивися на Білмона. Дай відповіді на запитання:

Де він знаходиться?

Що в нього на голові? Навіщо?

Чим він збирається підкріпитися?

Перейди за посиланням, послухай і визнач, чи правильні твої відповіді.

Для цього скористайся допомогою дорослого:

Вимови слова-назви малюнків ще раз:

Визнач, як ти вимовляєш перший звук у цих словах і добери малюнок:

Чи правильний вибір здійснив Білмон?

Назви перший звук у кожному слові.
Чи він однаково звучить в обох словах?
А чому він однаково виглядає?

Подивися на Білмона. Приготуй губи для вимови першого звуку у словах **1** і **2**, тримай руку на шиї під час вимови і слухай:

А тепер заплющи очі, вимови ще раз ті самі звуки один за одним і подумай, при вимові якого з них рука відчуває таку вібрацію, як ніби торкається зубної електрощітки – тремтить разом з нею:

Ця вібрація означає, що до вимови приєднався **ГОЛОС**. Відтак звук став **ДЗВІНКИМ**.

Якщо голос відсутній, то звук **глухий**.

Дзвінкий звук можна позначити .

Глухий звук можна позначити .

 = [б]   = [п]

А тепер допоможи Білмону правильно назвати окремо звук за звуком. Дивися на позначки та слідкуй за губами і голосом:

1

2

3

4

Уважно подивися окремо на кожен ряд, запам'ятай, заплющи очі й напам'ять

назви всі звуки ряду. Розплющ очі, подивися на цей ряд ще раз й визнач, чи всі звуки були правильно згадані тобою. Запропонуй кому-небудь позмагатися з тобою.

Подивися і назви звуки, які чує Білмон. Якщо потрібна допомога, звернися до дорослого:

Добери правильну позначку до кожного звука, але **не вимовляй його**:

Порахуй [б] і [п]. Який звук повторився більшу кількість разів?

Визнач, чи правильно Білмон порахував кількість звуків:

Перейди за посиланням, слухай звуки, що звучать, і плескай в долоні лише тоді, коли почуєш звук **[б]**. Не вимовляй звуки, які чуєш!

Для цього скористайся допомогою дорослого:

А тепер послухай пари звуків і плесни в долоні лише тоді, коли почуєш пару звуків:

[п] - [б].

Не вимовляй звуки, які чуєш!

Скільки разів прозвучала згадана пара звуків?

24. Допоможи Білмону правильно дібрати склади у квадратних скобках до їхніх позначок. Слідкуй за вимовою.

[па] [бу]

[би]

[ба]

[по]

[пе]

Білмон планує свій вихідний день.
Подивися на малюнки і з'ясуй, де би він хотів провести час:

Перевір правильність своїх міркувань і вимову слів.
Для цього скористайся допомогою дорослого:

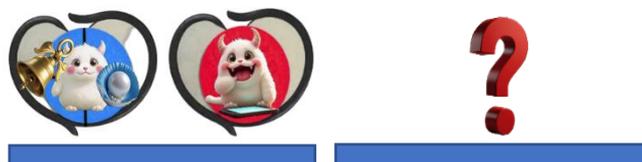
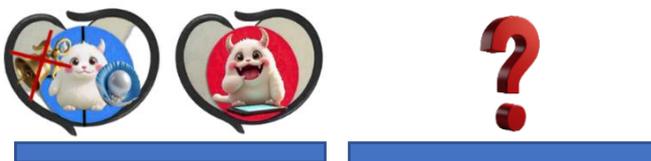
Подивися на схеми, відгадай склади, слова з опорою на малюнки і визнач, куди Білмон попрямував спочатку, а куди потім:

Добери схему до кожного слова:

Доповни другий склад кожного слова правильними позначками звуків **1** і **2**:

Уважно розглянь і назви предмети, які Білмон збирається покласти до свого рюкзаку, аби підготуватися до проведення вихідного дня. Слідкуй за власною ВИМОВОЮ:

Послухай і перевір правильність власної вимови. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Допоможи Білмону відгадати назви предметів з його рюкзака. Користуйся підказкою-позначкою на деяких пальцях. Коли називаєш звук, торкайся своїм пальцем кінчика пальця на малюнку. Зверни увагу, що кожне слово закінчується там, де стоїть остання кольорова кулька на кінчику пальця.

Чому немає
кольорових
кульок на
пальцях другої
руки?

Згадай усі слова зі звуками **[п]**, **[б]**,
 Не підглядай! Коли називатимеш слово,
 клади олівець. З яким з цих звуків слів
 більше? А тепер подивися і з'ясуй, чи всі
 слова-назви предметів вдалося згадати?

Подивися на зображення предметів ще раз. Вимовляй їхні назви, водночас плескай у долоні й визначай кількість складів. На кожному пакеті нижче позначено кількість складів за допомогою кульок. До якого пакету можна покласти кожен малюнок?

Допоможи Білмону правильно визначити слова-назви предметів з рюкзака, у яких заховалися ось такі склади:

А тепер уважно подивися на схеми і визнач слова-назви предметів, які вони позначають. Одна схема може позначати кілька слів.

25. Пам'ятаєш, куди Білмон попрямував спочатку? На своєму шляху він зробив світлини. Подивися на них, назви предмети.

Послухай і перевір правильність власної вимови. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Порахуй кількість слів зі звуками **[п]**, **[б]**. Для цього вимови кожне слово, послухай і напиши **+** у таблиці під відповідною позначкою:

З яким звуком слів більше?
Визнач і назви слова, у яких більше, ніж один раз зустрічається звук **[п]** або **[б]**.
Яке слово-назва малюнка ховається у слові-назві іншого малюнка, якщо його

вимовити пестливо?

Як потрібно змінити одне слово-назву малюнку, аби звук [б] опинився на останньому місці?

До яких двох слів можна віднести цю схему?

Допоможи Білмону вгадати найдовше серед усіх слово-назву. Для цього визнач правильну послідовність позначок звуків. Слідкуй за правильністю вимови.

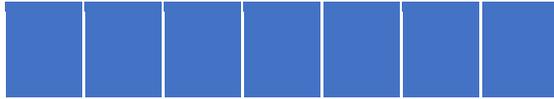
1 2 3 4 5 6 7 8

Поки Білмон фотографував, у його голові народжувалися різні ідеї. Уважно подивися на малюнки. Що робить Білмон? Біля кожного малюнка «зашифроване» слово зі звуком [п] або [б]. «Розшифруй» його і знайди місце для одного з цих звуків. Світлини, які раніше зробив Білмон, – твоя підказка.

Послухай і перевір правильність власних міркувань. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Які з малюнків запам'яталися найкраще? Назви їх і порахуй за допомогою олівців. Не підглядай!
Як тобі подобається проводити час?

26. Уважно подивися на малюнки.
Назви предмети, які бачиш на кожному з них. Що приваблює увагу Білмона?

Яким одним словом можна назвати всі ці предмети? Це слово позначено цифрою «1» нижче. Подивися на інші малюнки, на яких предмети, що фотографував Білмон. Знайди їхні назви, які позначено цифрами «2», «3», «4», «5».

3

2

1

4

5

Послухай і перевір правильність власних міркувань. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Назви всі слова зі звуком [б].
Назви всі слова зі звуком [п].

Яких слів більше? У якому слові ці звуки відсутні?

Яке слово називає предмет, що не можна віднести до меблів?

Згадай усі предмети, які Білмон фотографував. Не підглядай! Рахуй олівці або інші предмети, коли називаєш слова. Перевір, скільки слів вдалося згадати.

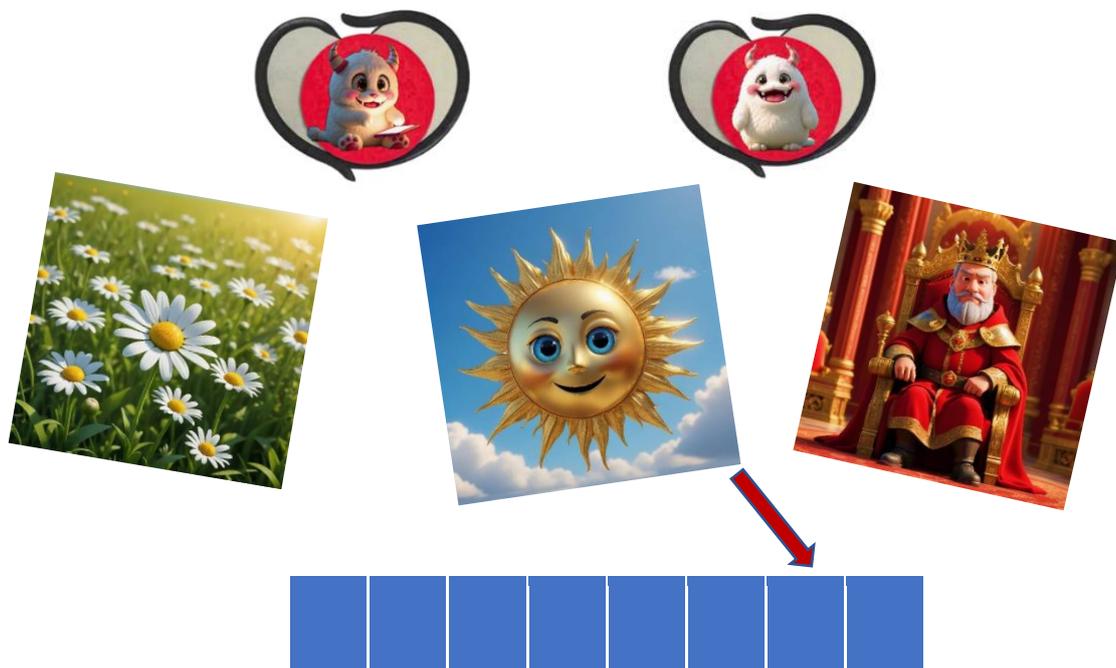

Подивися на малюнок. Білмон зустрів дівчинку в палаці. Він дуже здивувався, коли почув, що її звати Білмона. Як ти думаєш, хто вона?

А тепер перевір правильність своїх міркувань. Для цього подивися на малюнки, визнач перший звук у назві кожного з них, знайди місце звука на схемі.

Для деяких звуків добери позначки.

Послухай і перевір правильність власних міркувань. Для цього скористайся допомогою дорослого:

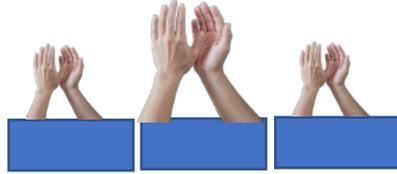
Послухай слова, порахуй склади і познач правильний варіант. Намагайся не плескати у долоні й не вимовляти!

1

а

б

2

а

б

3

а

б

Скільки слів прозвучало зі звуком [п] ?
Скільки слів прозвучало зі звуком [б] ?

Принцеса Білмона запросила Білмона позмагатися. Допоможи їм згадати усі слова, що містять звуки, які вони тримають.

Коли називатимеш слово, клади олівець або інший предмет під кожним з кошиків. Кожне слово може звучати лише один раз!

У чьому кошику опинилося більше слів, той і переміг. Хто це? Дофарбуй переможця.

Подивися на схему і згадай як називається подарунок, який вручають переможцю:

А зараз уважно роздивися вміст кошиків і визнач, який з них найбільше підходить

переможцю:

1

2

Послухай і перевір правильність власних міркувань. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Яке слово найдовше у першому і другому кошиках? А яке найкоротше?

27. Уважно подивися на малюнки:

Що вирішила зробити принцеса Білмона?
Чому її можна назвати гостинною?
Який настрій у Білмона? Чому? Що він
робить?

Перейди за посиланням,
послухай/прочитай вірш:

**Принцеса Білмона за стіл запросила
Білмона – веселого гостя.
На місце почесне його усадила –
Під теплим промінчиком сонця.**

**А він як побачив улюблену страву,
Забувся про гарні манери:
Усівся на стіл, учинивши «розправу»,
Як ніби він щойно з печери.**

**А що же прекрасна принцеса Білмона?
Як думаєш, чи посварила?
З її голови зісковзнула корона,
Тому що вона гоготіла!**

**Білмона придумала подарувати
Білмону корисну брошуру:
Вона допоможе йому відшукати
Усе про манери й культуру!**

Еляна Данілавічюте

На малюнках зображено страви, які куштував Білмон у палаці:

Послухай і перевір правильність власних міркувань. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Про яку страву йдеться у вірші? Чому ти так вважаєш?

Визнач, до якого малюнка підходить кожна зі схем. Знайди місце для звуків [п] і [б].

Спробуй подумки порахувати кількість складів у кожному слові, та назви наголошений склад.

Послухай і перевір правильність власних міркувань. Для цього скористайся допомогою дорослого:

Назви звук і опиши всі його ознаки, які бачиш:

Серед слів на схемах знайди слово і місце у ньому для цього звуку.

А тепер назви і опиши цей звук:

Послухай вірш ще раз і знайди в ньому слова, у яких присутній цей звук. Приготуй олівці або інші предмети, щоб порахувати: звучить слово – кладеш предмет. У яких словах він зустрічається? Скільки разів?

Вивчи вірш напам'ять. Коли будеш розказувати його, порахуй, скільки разів зустрічається звук [п], а скільки – [б].

Білмон і Білмона весело провели час разом. Коли прощалися, принцеса подарувала новому другу подарунок:

Білмона здійснила те, про що йшлося у вірші. Що саме вона подарувала? Навіщо?

Чи пам'ятаєш, куди планував піти Білмон після палацу?

Уважно подивися на малюнки і склади розповідь про похід Білмона до басейну.

Під час складання речень звертай увагу на слова, у яких зустрічаються звуки **[п]** і **[б]**. Який з них частіше зустрівся?

Оціни правильність вимови за допомогою знаків, що тримає Білмон:

Який знак знадобився частіше?

Дякую тобі за чудову компанію!
Наша подорож була корисною і веселою.
Ми разом отримували нові знання, гралися
і допомагали одне одному.
Мені би хотілося бути твоїм другом.
Ти не проти? Скажи і ти мені те,
що хочеться. Зроби це прямо зараз!

Час прощатися, але я кажу:

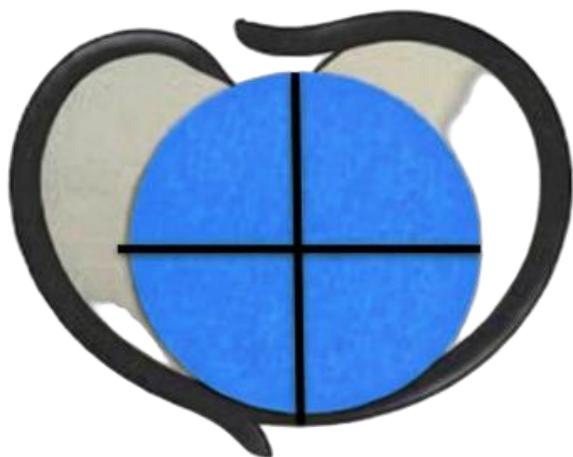
«ДО НОВИХ ЗУСТРІЧЕЙ!»

ДОДАТКИ

Якщо маєш бажання використовувати позначки й малюнки в паперовому вигляді, а також створювати завдання та ігри з іншими звуками, то запрошую тебе завітати до цього розділу посібника.

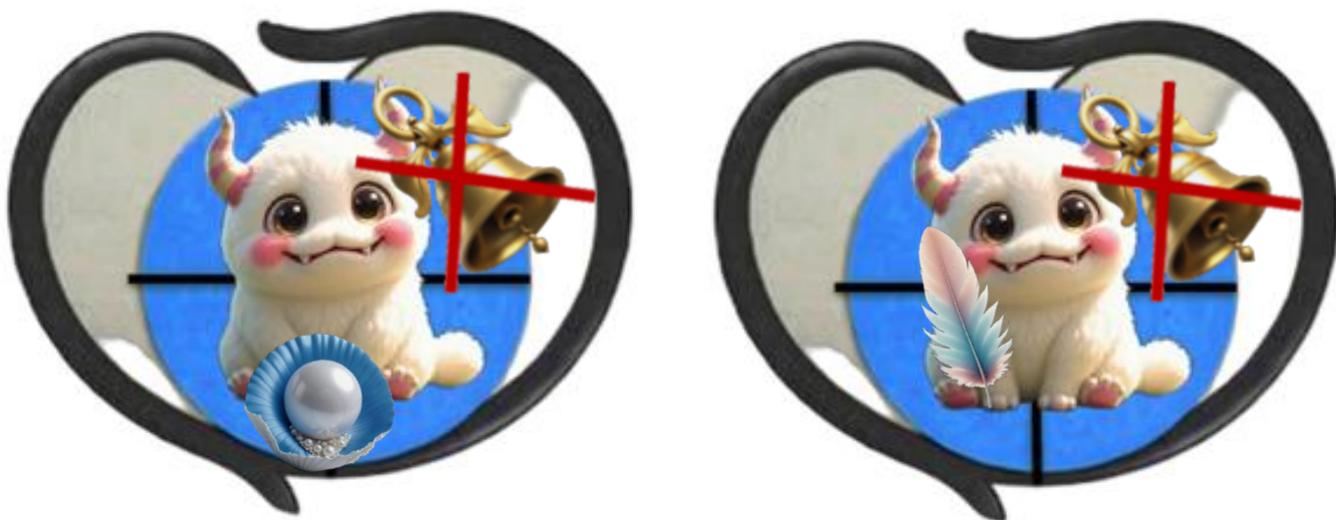

**Умови взаємодії зі звуками
при виконанні завдань**

Малюнки до сторінки 44

Малюнки до сторінок 62-63

Малюнки до сторінки 66

Малюнки до сторінки 107

Малюнки, на яких Білмон у різному вбранні

© Навчальний посібник створено на основі авторської нейро-психо-лінгво-синергетичної системи формування цілісного образу фонем; авторських ідей, текстів, ілюстрацій (з опорою на платформу OpenArt AI), QR-кодів.

АВТОРКИ:

Еляна Данілавічюте – кандидатка педагогічних наук, старша наукова співробітниця, завідувачка відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Зоряна Мартинюк – кандидатка педагогічних наук, старша дослідниця, старша наукова співробітниця відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України